

Рецензия

от

проф. д-р Свилен Райчев

на дисертационен труд за присъждане
на образователна и научна степен „доктор”

на

Сабина Йорданова

на тема:

СТИЛОВИ ОСОБЕНОСТИ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА БАРОКОВИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЗА ФАГОТ С ИСТОРИЧЕСКИ И СЪВРЕМЕНЕН ИНСТРУМЕНТ

Научен ръководител: проф. д-р Сава Димитров

Сабина Йорданова е родена в София през 1985 г. Учи в НМУ “Любомир Пипков” - София първо със специалност “пиано”, а от 1998 г. със специалност фагот – преподавател Петър Коцев. След това учи в няколко града в Германия - Кьолн, Ваймар, Франкфурт на Майн и Берлин, където получава образователно-квалификационната степен “магистър” съответно по *дулциан, бароков фагот и класически фагот*. Завършва и курс по контрафагот при Станислав Риа (Deutsche Oper Berlin), както и музикалната академия в Талин, Естония, от където също получава образователно-квалификационната степен “магистър”.

Участва в редица майсторски класове на изявени немски педагози.

Има доста богат опит като артист-оркестрант в множество оркестри в България, Германия, Естония, Полша и др., включително и като солист на някои от оркестрите /Софийска филхармония, Камерен оркестър “Орфей”, Академичния симфоничен оркестър и др./

През 2019 г. изнася бароков рецитал с исторически инструмент в рамките на МФ „Софийски музикални седмици”.

Участва в съвместни проекти с различни духови ансамбли в страната и чужбина.

Носител е на редица наши и международни награди и отличия в специалност “фагот”, специалност “камерна музика”, категория “солисти”.

От септември 2022 е преподавател по фагот в НМУ „Любомир Пипков”-София и преподавател по оркестрови трудности и сола в НМА „Проф. Панчо Владигеров”-София.

От 2019 г. Сабина Йорданоа е редовен докторант към катедра “Духови и ударни инструменти” на НМА “Проф. Панчо Владигеров”. Със заповед № РД-09-86/09.02.2022 г. е отчислена с право на защита.

Дисертационният труд съдържа общо 140 страници, които включват Въведение, три основни глави с подраздели, Заключение, Приноси на дисертационния труд, Библиография, Публикации по темата, Концертни изпълнения и документални записи, свързани с разглежданата тема, Приложения.

Впечатлен съм от начина, по който е замислен и изграден дисертационния труд – академично, с отличен стил.

Основната цел, която си поставя този труд е да предложи задълбочен и солидно аргументиран анализ, който обосновава да разтълкува професионалното владение на съвременните и историческите инструменти от семейството на фагота.

Обект на това изследване са три барокови произведения за фагот - концерт за соло фагот със съпровод на струнен оркестър от Антонио

Вивалди, както и две солови сонати за фагот със съпровод на басо континуо от Джовани Антонио Бертоли и Георг Филип Телеман.

Избраната формулировка и конкретика на тематиката в практическия анализ на посочените творби определят значимостта и научния принос на настоящия труд.

Актуалността на темата почива на съвременния научен и интерпретаторски подход и умишлено търсената практическа насоченост, подпомагаща музиканти - изпълнители, студенти и педагози.

Още във Въведението Йорданова излага своята мотивация за написването на дисертацията, като показва стремежа си за самостоятелно изследване, подчертавайки субективно-емоционалната си пристрастност, тъй като концертната ѝ дейност дава основание за този анализ от практическа гледна точка и особеностите при интерпретиране на солови барокови произведения с исторически и съвременен фагот. Авторката предлага и някои решения за определени изпълнителски проблеми, които се срещат често при интерпретацията на разглежданите произведения. Всички произведения, които са предмет на това изследване, са изпълнявани многократно от авторката както със съвременен, така и с бароков фагот и дулциан, и това дава възможност за един по-задълбочен анализ от гледна точка на конкретните изпълнителски техники, специфични за всеки един от тези инструменти.

Първа глава “Исторически инструменти - от дулциана до бароковия фагот” е кратък исторически преглед на развитието на фагота през XVI и XVII век. Разгледан е преходът от дулциана, изработен от едно цяло парче дърво към бароковия фагот, съставен от четири части и с по-сложна конструкция и система от клапи. Цитирам: *“Цялата нова конструкция е улеснила гъвкавостта във високия регистър и по-добрия контрол на тона в допълнение към разширения нисък регистър.”* Стр 24

Докторантката описва използването на бароковия фагот като пряк предшественик на съвременния фагот главно във Франция, Англия, Германия и Италия.

Във втора глава „От *stylus phantasticus* до смесените стилове“ са разгледани различните стилове, в които са написани избраните творби. Това са ранният бароков *stylus phantasticus* (лат. „фантастичен стил“), италианският солов инструментален концерт при Антонио Вивалди, както и т. нар. „смесен стил“, породен от стремежът към синтез на националните стилове (френски и италиански), както и на стария бароков и новия галантен стил от XVIII век нататък.

Фантастичният стил е най-свободният и неограничен метод на композиране, пеене и свирене до това време. Описани са композитори, които пишат произведения във фантастичен стил, в които е включен и фаготът и неговият предшественик дулцианът.

В следващия подраздел на втора глава е отбелязано възникването и възходът на соловия инструментален концерт в Италия довел до соловите концерти на Вивалди. Цитирам: *“Вивалди довежда модерния за времето си солов концерт до неговия триумф”*. стр.37.

В дисертацията логично се достига до музикалните стилове в края на бароковата епоха. Това са стиловете на Палестрина, Люли, Корели. В отделните държави възникват регионални и смесени стилове. В Германия френският и италианският стил се смесват в така наречения френско-италиански стил. Важен представител на смесения стил е композиторът Георг Филип Телеман. Във връзка с произведенията, избрани за целите на този труд, накратко е разгледан и възникналият в самия край на бароковата епоха *style galant* (фр. галантен стил) и възникването на опера буфа /оп. “Слугинята господарка ” на Перголези/

В трета глава “Интерпретация на барокови солови произведения за фагот - изпълнителски предизвикателства и тяхното преодоляване с исторически и съвременен инструмент” са представени избрани биографични данни за композиторите, историята на всяко от разглежданите произведения. Това според мен е най стойностната глава в десертационния труд, без да омаловажавам останалите. В тази глава са посочени интерпретационните похвати, характерни за италианския и френския, както и за галантния стил.

Разгледани са избраните творби от гледна точка на проблематиката при изпълнение с исторически и със съвременен фагот.

Първо е представен Джовани Антонио Бертоли със *Sonata Settima* за фагот и басо континуо. Авторката подчертава, че независимо дали ще бъдат използвани исторически или съвременни инструменти един от най-характерните естетически идеали на бароковата епоха е един духов или струнен инструмент може и трябва да имитира изразителността на човешкия глас. И непременно трябва да бъде избегната самоцелната виртуозност и пренебрегването на музикалните фрази. Много подробно и точно е описано кога и как точно да бъде използвано за по добра интерпретационна прецизност единичното стакато, сдвоено стакато и двойното стакато, както и сложни комбинации от легато и стакато.

Следващото произведение, което е представено е Антонио Вивалди – концерт за фагот, струнни и басо континуо в сол мажор, RV 493. Разгледани са стиловете и съответно интерпретационните особености при изпълнението на концерт за фагот в сол мажор RV 493. Подчертани са много високите изисквания към техническо-инструменталните умения на изпълнителя, които тази творба поставя. Цитирам: “При изучаването на този концерт на първо място е важно изпълнителят да избере подходящото основно темпо, което ще му позволи да осъществи

възможно най-убедителната интерпретация на множеството ритмически фигури.” стр.61.

За убедителната интерпретация на концерта за фагот на Вивалди, както и на всички други виртуозни произведения е наблегнато на особено добро владение на пръстовата техника.

Третото разгледано произведение е Георг Филип Телеман – Соната за фагот и басо континуо във фа минор. Йорданова пояснява, че интерпретационните решения на изпълнителя са значително улеснени, тъй като композиторът е посочил някои артикулационни и динамически обозначения в особено ключови моменти, но подчертава трудностите с въздуха при точното интерпретиране на дългите фрази.

Направен е музикално-интерпретационен анализ на представените произведения. Впоследствие сравнителния метод преминава в Анализационен метод, като анализа в никакъв случай не е формален, а задълбочен тълкователен подход, който търси, намира и дефинира посланието на авторите не само в представените произведения, но и в цялото, извънредно богато на разновидности, бароково творчество.

Като предимство на дисертацията, бих отбелязал и наличието на приложения и всякакъв снимков и нотен материал от различни източници, с който представената разработка само печели.

Дисертационния труд е много полезен и ще бъде полезен за младите хора, които се обучават на този вид изкуство.

Така представената дисертация обогатява нашата научна литература и може да послужи със своите идеи за нови научни разработки, също и като ценно указание в полза както за ученици и студенти, които започват своя творчески път с намерения да покорят световните сцени, така и за техните педагози.

Трудът има ярко изразен приложен характер.

С лаконична, ясна и категорична мисъл дисертантката поставя въпросите, като навсякъде без понякога да е изразено с думи, подтекстуално личи нейното лично виждане и отношение по засегнатите теми.

В заключението е направен опит за обобщение на проблематиката и извеждане на приносните моменти в текста.

Това изследване служи като ориентир в намирането на стилистически вярна интерпретация не само на изпълнението на представените творби, а и на бароковата музика като цяло.

Напълно съм съгласен с изведените от авторката приноси на дисертационния труд.

Дисертантката има и необходимите научни публикации по темата.

Като заключение искам да кажа, че трудът притежава необходимите приноси качества на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

Убеден съм, че дисертационния труд на Сабина Йорданова има приносен характер, както в теоретичен така и в приложен смисъл. С цялостната си дейност и приноси кандидатката отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор” и препоръчвам на уважаемото научно жури тя да й бъде присъдена.

Рецензент: .....

/Проф. д-р Свилен Райчев/